

Tuovicast18 - Kriminaalipolitiikka - Kuntoutuksella kestävämpää kriminaalihuoltoa.wav

Äänitteen kesto: 38 min

Litterointimerkinnät

Haastattelija: Eeva Koivunen
Vastaajat: Sanna Sunikka
Kati Sunimento

Puhujat: Puhuja 1
Puhuja 2
Puhuja 3

sa- sana jää kesken
(sana) epävarmasti kuultu jakso puheessa tai epävarmasti
tunnistettu puhuja

(-) sana, josta ei ole saatu selvää
(--) useampia sanoja, joista ei ole saatu selvää
[tauco 10 s] vähintään 10 sekunnin tauco puheessa

, . ? : kieliopin mukainen välimerkki tai alle 10 sekunnin tauco
puheessa

[musiikkia]

PUHUJA 1:

Sisäisen turvallisuuden taajuudella. Tuovicast.

[musiikkia]

PUHUJA 2:

(-- sä voit nyt --) [0:00:17].

[musiikkia]

EEVA KOIVUNEN:

Tervetuloa taas Tuovicastin taajuudelle. Meil on hetki vierähtäny siitä, ku ollaan viimeksi oltu eetterissä. Mutta täällä ollaan taas ja nyt julkaistaan muutama Tuovicast sitten vähän tiuhemmalla tahdilla. Mä oon sisäministeriön asiantuntija Eeva Koivunen, ja valitettavasti tällä kertaa mun luottojuontajaparini Ari on estynyt. Mutta me ehkä pärjäämme tällä kertaa ilman Aria.

Meillä on tosiaan nyt käsillä tämmöinen kaksiosainen kriminaalipolitiikkaa käsittelevä jakso, joista tää on se toinen osa. Eli ensimmäisessä osassa pureuduttiin yhdessä emeritusprofessori Tapio Lappi-Seppälän ja oikeusministeriön kehittämisneuvos Aarne Kinnusen kanssa siihen, että millaista kriminaalipolitiikkaa Suomessa tehdään ja miksi tätä meidän mallia on pidetty kansainvälisesti tavoiteltavana tai onnistuneena. Lisäks puhuttiin muun muassa rikollisuuden määrän kehityksestä ja siitä miten kriminaalipolitiikkaa pitäisi Suomessa kehittää. Jos et oot tätä jaksoa kuunnellut, niin suosittelen ehdottomasti kuuntelemaan myös sen.

Tällä kertaa mennään kuitenkin vähän paremmin tohon käytännön työhön, eli puhutaan kriminaalipolitiikan käytännön työstä ja vankeinhoidosta Suomessa. Mulla on tähän erinomaiset asiantuntijavieraat paikalla. Eli Kriminaalihuollon tukisäätiön toimitusjohtaja Sanna Sunikka, tervetuloa.

SANNA SUNIKKA:

Kiitos, että sain tulla.

EEVA KOIVUNEN:

Ja rikosseuraamuslaitoksen erityisasiantuntija Kati Sunimento, tervetuloa (--) [0:01:48].

KATI SUNIMENTO:

Kiitos paljon, kiitos kutsusta.

EEVA KOIVUNEN:

Ihan ensimmäiseks haluisitteko lyhyesti kertoa omasta taustastanne ja työstänne, et millaista työtä teette rikoksilla oireilevien parissa ja tän meidän teeman parissa.

KATI SUNIMENTO:

Eli tosiaan tällä hetkellä työskentelen rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikössä. Siellä seuraamusten vaikuttavuus -yksikössä. Erityisasiantuntijana 2013 vuodesta lähtien oon ollu tässä tehtävässä. Tosiaan erityisesti vankien toimintojen, palveluitten kehittämisen parissa.

EEVA KOIVUNEN:

Mites Sanna?

SANNA SUNIKKA:

No, mä oon nyt työskennelly reilut viisi vuotta Kriminaalihuollon tukisäätiössä toimitusjohtajana. Mehän työskennellään rikoksilla oireilevien, rikoksista tuomittujen ja heidän läheistensä parissa. Meidän tehtävä on tarjota heille erilaisia toimintoja ja palveluita sekä sitten edistää heidän yhteiskunnallista asemaansa ja osallisuutta yhteiskunnassa.

Ennen tuota Kriminaalihuollon tukisäätiön tehtävää, niin mä oon työskennellyt sitten erilaisissa tehtävissä asunnottomuuden parissa. Eli tämmöset marginalisaatiokysymykset on aina ollu mulla jotenkin lähellä sydäntä ja oon ehkä halunnut työskennellä semmosten ryhmien parissa, ketkä helposti ehkä tulee sitä pois käännytetyiksi. Halunnu olla semmosissa paikoissa töissä, minne ihmiset on tervetulleita.

EEVA KOIVUNEN:

Joo. Kuinka paljon Suomessa on vankeja?

KATI SUNIMENTO:

Itse asiassa katoinkin, et meil on ollu kyl todella pitkään, se päivittäinen vankien keskimääräinen määrä pyöriny siinä 3000 vangin molemmin puolin hieman. Noin 15 vuotta se on suunnilleen pysyny samana. Että toki siitä luvusta, 3000:sta on tutkintavankeja semmonen 600–700 ja loput sitten vankeusvankeja. Nyt tää koronatilannehan on aiheuttanut sen, että meillä on nyt pikkasen se luku tullu alaspäin nyt nää viimeiset kaksi vuotta. Muutamalla sadalla ehkä se päivittäinen määrä. Johtuen ihan siitä, että noita lyhyitä vankeusrangaistuksia, niitten täytäntöönpanoo on siirretty tässä useampaan kertaan aina vähän eteenpäin tää koronatilanne huomioiden.

EEVA KOIVUNEN:

Joo.

SANNA SUNIKKA:

Ja edellisessä Tuovicast-jaksossahan Tapio Lappi-Seppälä ja Aarne Kinnunen hyvin kuvasikin tätä, että miten se on 60-, 70-luvulla ollu aika korkea ja sitten lähteny siitä laskuun. Tää tämmönen myönteinen kehitys on jatkunut näihin päiviin asti. Toki sen eteen on tietysti työskennelty myöskin.

EEVA KOIVUNEN:

No, minkälaista työtä vankiloissa ja vankien kanssa tehdään.

KATI SUNIMENTO:

Tietysti monenlaista työtä. Jos nyt ehkä tässä näit erityisesti kuntouttavia toimenpiteitä, kun pohdiskelemme, niin sisältää siis päihdekuntoutusta ja sitten näitä meidän omia erilaisia vaikuttavuus-, motivointiohjelmia. Esimerkiksi tiettyyn rikostyyppiin, esimerkiksi väkivaltarikoksista tuomitulle, heille on omanlaisensa tämmöset väkivaltaohjelmat. Sitten tietysti siihen samaan kategoriaan kuuluu meidän psykologinen ja hengellinen toiminta vankiloissa. Meillä on tääl lapsi- ja perhetyö hyvin tärkeä ja muutenkin ehkä sosiaalisten suhteiden ylläpito, siihen liittyvät toimenpiteet. Sit on koulutusta, työtoimintaa aika monipuolisesti ja erilaista terveys, hyvinvointi. Vankiterveydenhuoltoyksikkö vastaa pääsääntöisesti vankien terveydenhuollosta. Sen tyyppistä toimintaa. Sitte tietysti tosi tärkeänä tavallaan yhtenä työskentelyalueena on tää yhteiskuntaan integroituminen. Eli siinä erityisesti kolmannen sektorin toimijat on tietysti avainasemassa.

SANNA SUNIKKA:

No, meillä Kriminaalihuollon tukisäätiössä on myös hyvin moninaisia palveluita niinku Kati tossa jo totesikin. Se ero tietysti rikosseuraamuslaitokseen on se, että me pystytään työskentelee myöskin ennen sitä seuraamusta ja sen seuraamuksen aikana ja sitten siinä vapautumisvaiheessa ja vapaudessa. Tää on tietysti erittäin tärkeitä, että nää kuntoutusjatkumot ja muut sitten saadaan tukemaan parhaalla mahdollisella tavalla sitä rikoksetonta elämää myöskin sitten sen seuraamuksen suorittamisen jälkeen.

Sit ehkä toinen semmonen aika iso ero meidän työskentelyssä on se, et me ei olla niin kiinnostuneita siitä teosta tai siihen tekoon johtaneista syistä. Eli suhtaudutaan näihin asioihin tämmösenä arkaluonteisina asioina. Lähtökohtasesti usein, ku työskennellään asiakkaiden kanssa, niin siitä teosta ei edes ole tarpeen puhua, vaan on tarpeen puhua ehkä niistä läheissuhteesta tai esimerkiksi tunnesäätelytaidoista tai jostakin muista asioista.

Mut että totesin jo tossa, et meil on meillä on kans hyvin monenlaista ja kuulostaa, että osittain aika samankin sisältöistä, et meil myöskin esimerkiksi työskennellään perheiden ja läheisten parissa. Eli esimerkiksi lasten kanssa työskenneltäessä niin usein on iso kysymys, et miten kerrotaan lapselle, että toinen vanhempi on vankilassa ja tuetaan sitte siinä.

Sitten tää asuminen on iso kysymys. Eli tiedetään, että noin kolmannes vangeista edelleen vapautuu asunnottomana, ja tiedetään, että sillä on myöskin yhteys sitten tähän uusintarikollisuuteen. Niin työskennellään sen kysymyksen parissa, eli tarjotaan ihan asumista, tukea, neuvontaa mistä asunnon voi saada ja sit sen tarvittavan tuen voi saada.

Sit meil on myöskin oppimisvalmennustoimintaa, eli pyritään rakentaa näitä työllisyys- ja koulutuspolkuja tukemaan näis oppimisen pulmissa, mitkä myöskin sitten vangeilla on muuhun väestöön verrattuna hyvin yleisiä. Tällä hetkellä me ollaan myöskin kehitetty erilaisia kuntoutusohjelmia esimerkiksi väkivaltarikoksia tehneille tai niiden ennaltaehkäisemiseksi. Ja sitten meillä on myöskin tämmönen ongelmallisen rahapelaamisen kuntoutusohjelma tällä hetkellä kehitteillä, koska tiedetään myöskin, et vankien keskuudessa tää ongelmallinen rahapelaaminen on muuhun väestöön verrattuna yleisempää.

Sit meillä voi myöskin suorittaa rikosseuraamusta, että meil on tarjolla ryhmämuotoista yhdyskuntapalvelua. Sitten myöskin kuntouttava vankityöpaikkoja joitaki. Eli hyvin tämmöstä monen tyyppistä toimintaa ja palvelua on kyllä tarjolla.

[musiikkia]

PUHUJA 3:

Tuovi, turvallisuuden ovi osoitteessa sisäinenturvallisuus.fi.

[musiikkia]

EEVA KOIVUNEN:

No, me tiedetään, että rikosten uusiminen on korkeaa erityisesti vapautuneiden vankien keskuudessa. Toisaalta meillä on se normalisuusperiaate, eli vankeusrangaistuksen suorittuaan ihmiseen tulee suhtautua kuten kehen tahansa muuhun. Niin miten teidän mielestä meidän pitäis suhtautua vapautuneisiin vankeihin ja onks yhteiskunnan asenteita tässä syytä jollain tavalla korjata?

SANNA SUNIKKA:

Tähän on helppo vastata, että kyllä.

KATI SUNIMENTO:

Niin. Just meinasin sanoa. Yksi sana, kyllä. Joo. Jotenkin ite tärkeänä sitä, että vankiloitten toiminnoista puhutaan julkisesti ja tuodaan esille. Tuodaan esille myös niitä tavallaan onnistumisen tarinoita, et ei vaan aina niitä negatiivisia, että se karkas ja se tappoi heti, kun vapautuu niin seuraavan. Että tuodaan myös esille julkisuuteen, koska siellä tapahtuu oikeasti myös paljon niitä positiivisia asioita. Et se on tärkeitä.

Sit mun täytyy aina tästä, ku näit yhteiskunnan asenteita tuleeko muokata tai korjataan, niin siihen on ihan, meil on tutkimuskin siitä, että esimerkiksi vankilateatteritoiminta on yksi aivan loistava keino yrittää muokata näitä suuren

yleisön asenteita. Eli siis niin, että vangit ammattilaisten ohjauksessa tai vapautuneet esimerkiksi Porttiteatteri niin käsikirjoittavat, tekevät näytelmän, joka esitetään sitten. Ihan on ollu kaupunginteattereissa esimerkiksi. Tosiaan kun vangit astuvat ihan normaalin teatterin lavalle, ja yleisössä on lipun ostaneita siis ketä tahansa kansalaisia, niin niillä on kyllä ollu kans todella suuri merkitys.

Et jotenki tommosil tavallaan pienillä asioilla, mut sit saattaa olla tosi, varsinkin pienemmällä paikkakunnilla, niin tämmösillä keinoilla saattaa olla oikeasti aika suurikin merkitys ja vaikutus. Et sitäkin vaan pitäis enemmän tuoda esille ja rummuttaa. Kyllähän te järjestötkin teette kyllä tärkeitä työtä tässäkin asiassa.

SANNA SUNIKKA:

Joo, se on yks meidän vaikuttamistyön tavoite tietysti. Sen koko meidän toiminnan lähtökohta on se, että tuomioistuinjärjestelmä päättää siitä, että mikä se seuraamus on ja henkilö sen seuraamuksen suorittaa, ja me emme tuomitse. Ei henkilö ansaitse kahta tuomiota sillä, että me lähtisimme tuomitsemaan. Sit se, et miks meillä Kriminaalihuollon tukisäätiöön hakeudutaan, niin usein se syy on se, että on jokin paikka, missä ei tarvitse pelätä, että tulee tuomituksi. Eli se on todella tärkeitä. Mut harmillisen usein he sitten kokee kuitenkin sitä syrjintää ihan työmarkkinoilla, asuntomarkkinoilla. Sosiaali- ja terveystalveissa tulevat pois käännytetyiksi.

Tätä meidän täytyy koko ajan tuoda esille, että itsekin yritän aina välillä sanoa, että kun meilläkin on töissä entisiä vankeja. He on ihan todella hyviä työkavereita ja todella reiluja ja luotettavia työntekijöitä. Että sitä ei niinku. Kannattaa nähdä myöskin ne voimavarat, mitä on. Ja tää teatteri on mun mielestä yks hyvä esimerkki siitä, että kuinka paljon ihmisillä sit on niitä voimavaroja, ku annetaan se mahdollisuus ja luotetaan siihen, että he tekevät tässä tapauksessa teatteria tai tekevät työnsä hyvin. Niin se on tosi tärkeitä. Sit siihen tulee myöskin se, että sit samalla he on osa jotakin työyhteisöä tai teatteriyhteisöä tai muuta. Se tukee sitten sitä omaa päätöstä siitä rikoksettomasta elämästä.

KATI SUNIMENTO:

Kyllä.

EEVA KOIVUNEN:

Miten, ku vankeuden voi nähdä rangaistuksena mutta sen voi nähdä myös just kuntouttavana toimintana, mistä teki paljon puhuitte tossa, et minkälaista työtä vankien kanssa tehdään. Sen tarkoitus on tehdä yksilöstä jälleen ikään kuin yhteiskuntakelpoinen. Niin mitä tää käytännön tasol tarkoittaa ja toimiiks se?

KATI SUNIMENTO:

No, tietysti se, että se vankeusrangaistuksen tehtävähän on tai tulisi ainoastaan olla se vapauden menetys. Et muutoinhan ne vankilaolot pitäis saada mahdollisimman lähelle niitä yhteiskunnan vallitsevia olosuhteita. Et jos nyt puhutaan näistä palveluista ja toiminnoista ja kuntouttavasta toiminnasta, niin tietysti meidän täytyis pyrkiä siihen, että myös suljetuissa vankiloissa vangeilla ois yhtäläiset mahdollisuudet erilaisiin palveluihin kun kansalaisilla vankilan muurien ulkopuolella. Et kylhän me siitä tietysti lähdetään liikkeelle.

Toki tässä on haasteita jatkuvasti ja kyl ihan rehellisesti täytyy sanoa, et yks haaste on edelleen nää resurssit. Eli kyllähän meillä on melko heikot resurssit vankiloissa järjestää toimintaa ja myös valvoa sitä toimintaa. Se mistä ite oon tosi ilonen, et me mennään koko ajan eteenpäin siinä, että saadaan meille hyviä kumppaneita vankilan ulkopuolelta, myös sinne ihan suljetun vankilakin sisälle. Et ei ainoastaan sit siellä avoseuraamuksissa tai avovankilavaiheessa että .

EEVA KOIVUNEN:

Millasta ja kumppaneita tarkoitat niinku esimerkiks?

KATI SUNIMENTO:

No, tarkoitan esimerkiks ihan kuntien sosiaalitoimea, oppilaitoksia. Jopa työnantajia, yksityisiä yrityksiä ja sit tietysti kolmannen sektorin toimijat, järjestötoimijat, säätiöt, seurakunnat. Lista on aika pitkä. Mutta et ehkä sekin, että mikä on tärkeä siinäkin muistaa, että meidän mielestä on se erittäin ja meidän strategisestikin, se on oikeestaan nostettu meidän strategiassakin hyvin korkealle tää tiivis sidosryhmäyhteistyö ulkopuolisten tahojen kanssa. Mutta sit samanaikaisesti se myös mielestäni edellyttää sitä, että esimerkiks meil täytyy olla riittävä valvontahenkilöstön määrä siellä varsinkin suljetuissa vankiloissa. Tarvii olla myös valvontahenkilöstön lisäksi sitä muutakin omaa henkilökuntaa, joka esimerkiks koordinoi niitä ulkopuolelta tulevia verkostoja, sitä toimintaa. Että se on tällä hetkellä mun mielestä aika iso haaste, että miten me saadaan esimerkiks meidän valvontahenkilöstön riittämään niin, että ulkopuoliset tahot pystyvät sitten järjestämään sitä toimintaa vankiloissa ja toki myös oma henkilöstökin.

SANNA SUNIKKA:

Niin täs on tavallaan vähän niinku kaks aluetta, et toisaalta on se vankiloissa tehtävä kuntoutus ja resurssien riittävyys siihen kuntoutukseen. Varsinkin sit, jos tuomio on kovin lyhyt, että miten se ehditään alottaa ja miten ehditään suunnittelea ja miten ehditään valmistella sitä vapautumista. Sitten taas, ku puhuttiin täst valvontahenkilöstöstä, niin ni sithän helposti siin menee, että valvontahenkilöstön

riittävyys turvataan ennemmin kuin sen kuntouttavan henkilöstön riittävyys. Eli se on se toinen osa.

Mut sitte toinen osa on just tää kuntien ja jatkossa myöskin hyvinvointialueiden palveluiden saatavuus, et kyl me osittain nähdään, että vaikka on menty eteenpäin, mut rikosseuraamuslaitos on aika yksin sen kuntoutustehtävän kanssa. Et kyl me nähdään, että entistä enemmän niitten palveluitten pitäis jalkautua. Eli vangit on kuitenkin kuntalaisia, hyvinvointialueen alueen asiakkaita jatkossa, ja heillä pitäis olla mahdollisuus saada samat palvelut, mikä ei tänä päivänä toteudu. Mutta se, et meilläkin on näit hyviä esimerkkejä. Esimerkiks Kela on alkanu jalkautumaan vankiloihin ja on ollu mahdollisuus tavata Kelan työntekijää.

KATI SUNIMENTO:

Kyllä.

SANNA SUNIKKA:

Vielä muutama vuosi sitten me keskusteltiin paljon. Me tehtiin myöskin tämmöstä edunvalvontaa, eli asiakkaat voi ottaa yhteyttä, jos he ei vaikka jotakin palvelua saa osakseen. Niin tuli paljon näit yhteydenottoja, et vapaudutaan ilman henkilöllisyystodistusta, mikä vaikuttaa siihen, et ei saa pankkitunnuksia, mikä vaikuttaa siihen, että nykyaikana yhteiskunnassa on tosi vaikea toimia. Näitä yhteydenottoja meille ei enää juurikaan tule tänne Kelan jalkautumisen myötä. Samaten meiltä kysytään aika vähän sosiaaliturvaetuuksiin liittyviä kysymyksiä tällä hetkellä, koska Kela on tehostanut omaa ohjausta ja neuvontaa.

KATI SUNIMENTO:

Kyllä.

SANNA SUNIKKA:

Mutta kuten Katikin tos totesi, et sit on nää alueelliset erot, että miten se toimii sitten eri alueilla ja miten sitten nää kuntoutusjatkumot toimii. Et jos Rikosseuraamuslaitos vaikka kilpailuttaa oman päihdekuntoutuksensa ja sitten kunta tai hyvinvointialue omansa, niin sittenhän siinä vaihtuu palveluntuottaja ja muikin välissä. Eli se palveluketju ei sitten välttämättä muodostu kovin sujuvaksi.

KATI SUNIMENTO:

Kyllä. Joo. Ja toi on just nyt, mitä Sanna sanoit tossa lopussa, että tosi tärkeet mun mielest kaikessa siin toiminnassa, et niin pitkälle vaan, kun on mahdollista käyttää niitä samoja palveluntarjoajia kun siviilissä ennen ja jälkeen sen seuraamuksen. Niin kyllähän se sit tavallaan se jatkumo helpottuu. Tiedetään se, että jos vanki kiinnittyy

siihen toimintaan, toimijaan siel vankeusaikana, niin suuremmalla todennäköisyydellä hän jatkaa sitä kuntoutusta sitte saman toimijan taholla sen vapautumisen jälkeen. Kun niin, että siihen tulis sitte, toimija vaihtuu ja pahimmillaan katkos viel siihen väliin, jollon saattaa olla sitte jo suunta jossain muualla.

SANNA SUNIKKA:

Niin ja sit ku me tiedetään viel, et se uusiminen on siinä heti vapautumisen jälkeen. Se riski on kaikkein.

KATI SUNIMENTO:

Heti. Seuraavina päivinä.

SANNA SUNIKKA:

Seuraavina päivinä kaikkein suurin, eli siinä mielessä pitäis olla ihan tai siis ois ihan ehdottoman tärkeätä, että siinä on se jatkumo turvattu ja pystytään tukee sit siinä. Se on aika merkittävä siirtymä kuitenkin elämässä, mikä siinä kohtaa sitten tapahtuu.

KATI SUNIMENTO:

Kyllä. Ja ehkä sitte vois sanoa, että lyhytaikaisvankien osaltahan tää on erityinen haaste. Että sit tietysti, kun on pidemmän aikaa vankilassa, niin sekä Rikosseuraamuslaitos ehtii ajallisesti tekemään paljon enemmän ja myös hankkimaan niitä verkostoja ja suunnittelemaan sitä vapautta sinne verkostoyhteistyössä. Mut sitte lyhytaikaisten vankien osalta täs on isoja haasteita, ja se on just sit taas se porukka, mihin pitäis pystyy tarttua, koska he tulevat sitten aika usein uudestaan sinne vankilaan valitettavasti.

EEVA KOIVUNEN:

Niin miten hyvin oikeestaan pystytään tavoittamaan ne vangit, jotka esimerkiks vapautuvat? Sä sanoit, et yks kolmasosa vapautuu asunnottomaksi esimerkiks, niin tavallaan katoavatko he jonnekin vai päästäänkö siihen kiinni siihen ongelmaan?

SANNA SUNIKKA:

No, tää varmasti riippuu paljon siitä, kuten Kati tossa totesi, et jos tuomio on hyvin lyhyt, niin silloin Rikosseuraamuslaitoksella voi olla haasteita tarttua siihen tilanteeseen. Sitten jos on vähän pidempi, niin sitten on enemmän aikaa siihen. Mut sit täs on ihan näitten palvelujatkumoiden lisäksi niin haasteena myöskin se, et miten yksinkertaisesti se tietokaan kulkee vankiterveydenhuollosta esimerkiks

perusterveydenhuoltoon. Koska vangeilla on oma terveydenhuoltojärjestelmä. Sitten, mitä Rikosseuraamuslaitoksella tehdään joku suunnitelma, niin miten se tieto kulkee sitten sinne sosiaalitoimeen tai muuta.

Et ihan tämmönen tiedon kulkemisen haaste. Sit mä oon välillä miettinyt, et eihän meidän palvelujärjestelmäkään kauheen yksinkertainen ole. Että kuntia on paljon ja kaikilla erilainen palvelujärjestelmänsä, että vankilat on siinäkin mielessä tietyn tai aika ison haasteen edessä, että löytää ne oikeat toimijat ja löytää sitten ne asiakkaan tarvitsemat palvelut siinä tilanteessa. Mutta sit toki niinku esimerkiks me yritetään sitte olla apuna siinä tilanteessa ja myöskin jalkaudutaan sitten vankiloihin. Tavataan esimerkiksi henkilöitä, jotka nyt sitten on kenties vapautumassa asunnottomana ja sit lähetään asiakkaan kanssa yhdessä sitten etsimään sitä oikeata asumismuotoa.

Mutta selkeesti esimerkiks tää asunnottomuuskysymys on jatkunut vuosia. Tai pysynyt vuosia aika ennallaan, että jotakin tämmösiä kohdennettuja toimia siihen varmasti tarvittaisiin, että me pystyttäis sitä vielä tehokkaammin tekemään. Sitten kuten jo aikaisemmin totesin, että kun sillä on kuitenkin siihen uusintarikollisuuteen se yhteys, niin kannattaisi siihenkin satsata.

[musiikkia]

PUHUJA 3:

Tuovi. Ovesi turvallisuuteen osoitteessa sisainturvallisuus.fi.

[musiikkia]

EEVA KOIVUNEN:

No, minkälaista tukea nää vangit saa vapautumisen jälkeen ja minkälaista tukea he toivoisivat itse?

SANNA SUNIKKA:

Heidänhän pitäisi saada ihan samat palvelut kuin kaikki muutkin kuntalaiset, mutta me tehtiin tossa noin vuosi sitten vankiloihin kysely, mis me kysyttiin näitä palvelutarpeita. 153 vankia vastasi, ja siellä ihan ensimmäisenä nousi just nää asuntokysymykset, mihin toivottiin apua ihan asunnon hankintaan, sitten siihen sisustukseen, kodin laittamiseen ja niin edelleen. Sit sielt nousi nää tavallaan tän rikoksetoman elämän tuki. Sitte siihen liittyen nää sosiaaliset suhteet, että kuinka luodaan suhteita ihmisiin, ketkä elää rikoksetonta ja päihteetöntä elämää ja kuinka sitten suhteet omaan perheeseen ja sukulaisiin sitte sitten solmitaan.

Sit siellä nousi esille myöskin nää opiskeluun ja työllistymiseen liittyvät kysymykset. Eli siihen toivottiin myöskin apua. Sitten myöskin nää tämmöset taloudelliset

kysymykset, eli ne oli hyvin tämmösiä konkreettisia esimerkkejä, et toivottiin apua siis virastoasiointiin, toimeentulotuen hakemiseen, velkojen järjestelyihin, ulosottoasioihin, siihen kuinka rahat saadaan riittämään. Eli hyvin tämmösiä moninaisia kysymyksiä ja täytyy tietysti muistaa, että ryhmäkin on hyvin heterogeeninen. Siellä on hyvin eri erityyppisiä tarpeita. Mut nää nousi siinä meidän kyselyssä esille.

Ja sitten nää tämmöset tunteisiin ja mielenterveyteen liittyvät kysymykset nousi myöskin. Että toivottiin, että vankiloissa ois enemmän myöskin tämmöstä ammatillista apua siihen, että se vankilassa oleminenhan on, se on aika yksinäistä. Ihan tämmöstä sosiaalista yksinäisyyttä, mut se on varmasti myöskin emotionaalista yksinäisyyttä. Että sit ku ollaan ryhmässä, niin sit sä voit kuitenkin ehkä kokea sellasta yksinäisyyttä. Siitähän meidän yhteiskunnassa puhutaan tänä päivänä aika paljon.

Eli hyvin moninaisia tuen tarpeita. Jotkut kuvasi myöskin siinä kyselyssä sitten avovastauksissa, että kaivataan tukea ihan kaikkeen, että kun se vankilassaoloaika sitte ollu ollu jo niin pitkä. Iha kaikki asiat koettiin semmosiks, mihin tarvitaan sitä apuu. Sitten yks, mikä nousi, niin oli tää vertaistuen merkitys, koska monet sitte toivoo tukea nimenomaan sellasilta henkilöitä, ketkä on kokenut just näit samoja tunteita, käynyt läpitte samantyyppisiä prosesseja. Eli se vertaistuki on tässä myöskin erittäin tärkeä.

KATI SUNIMENTO:

Kyllä.

SANNA SUNIKKA:

Mitä meilläkin sit tarjotaan esimerkiks meidän kohtaamispaikoissa.

KATI SUNIMENTO:

Joo, ja moni kokee varmaan sen, että tavallaan sen vertaistuen avulla ja kautta on ehkä helpompi esimerkiksi erilaisissa viranomaispalveluissa asioida. Että siinä on joku, joka on kokenut samanlaisii haasteita aikasemmin sit tukena. Myös ehkä sen kuulee usein, että vapautuneet kokee, et tarvii tulkin siihen viranomaisten väliin. Että joku, joka oikeasti ymmärtää. Et sit tietysti nekin on ihan mielenkiintosa asioita, että onks meidän viranomaistahojen ja näin, niin esimerkiksi ihan termistö ja kielenkäyttökään sellaista että. Tai saattaa olla välillä vähän vaikeaselkoista ja vaikeasti ymmärrettävää. Kun Sannakin sanoit tossa jossain vaiheessa, että monellahan vangilla ja vapautuneella on esimerkiks paljon näitä erilaisia oppimisvaikeuksia, neuropsykiatrisia haasteita, tän tyyppistä problematiikkaa, niin nekin tietysti täytyis ottaa huomioon sekä siinä vankeusaikasesä toiminnassa mutta myös toki sitten vapautumisen jälkeen.

EEVA KOIVUNEN:

Miten te ootte puhunu tai jonkun verran on sivuttu niit resursseja ja sit toisaalta tää palveluiden tarve, et sitä selvästi on sitä tarvetta. Niin miten käytetäänkö niitä resursseita tällä hetkellä silleen optimaalisella tavalla tai käytetäänkö resursseja oikeisiin asioihin vai mennäänkö jotenki vikasuuntaan?

KATI SUNIMENTO:

No, tota. Tietysti vähän haasteellinen kysymys, koska varmasti osittain käytetään oikein ja kohdennetaan oikein, mut jos ajatellaan nyt sitä vankilassa tapahtuvaa kuntoutustoimintaa, niin kyllähän siellä on ihan selkeesti, et meidän tulis pystyy lisätä esimerkiksi päihdekuntoutusta jo vankeusaikasta. Meidän tulis pystyy lisäämään, laajentamaan koulutustarjontaa. Ja tulis esimerkiks nää asuntoasiat ja tän tyyppiset asiat ottaa jo paljon aikaisemmassa vaiheessa erityisesti näitten lyhytaikasvankien osalta, itse asiassa siinä vaiheessa, kun ollaan tulossa sinne vankilaan, että onhan siinä paljon, paljon on kehitettävää ja tehtävää.

SANNA SUNIKKA:

On siinä ja siis isossa kuvassa tietysti meil on hyvä tää tai se on positiivista, että meillä on kehitetty paljon näitä avo, mahdollisimman avoimia seuraamuksia. Koska silloin, jos suorittaa vaikka yhdyskuntaseuraamusta, niin pystyy säilyttää asunnon, työn ja sosiaaliset suhteet.

KATI SUNIMENTO:

Kyllä.

SANNA SUNIKKA:

Et se iso kuva meillä ehkä on ja ne suunnat on hyvinkin tämmösiä kannatettavia ja hyvän suuntaisia. Mutta tässä täytyy tietysti muistaa se, mistä tämä edellinen Tuovicast-jakso kerto, että sosiaalipolitiikka on aika hyvää kriminaalipolitiikkaa, et sil kyl pystytään vaikuttaa myöski sitte siihen, että sitä niinku meillä korkealla tasolla olevaa uusintarikollisuutta sitte saadaan toivottavasti alaspäin.

EEVA KOIVUNEN:

Joo ja siis toi kysymys itse asias tuli mulle mieleen just siitä, kun sä taisit Sanna mainita tunnesäätelytaidot ja tän mielenterveyspuolen ja tän. Niin sit jotenki se, että miten tuntuu, että ihan yhteiskunnassa muutenkin on vasta jotenki viime vuosina herätty siihen, että kuinka paljon enemmän siihen pitäis panostaa. Niin sitte

tavallaan vois kuvitella, että myös vankien kanssa tehtävässä työssä siin on vielä paljon tekemistä tai et sillä saralla voisi tehdä enemmänkin.

SANNA SUNIKKA:

On kyllä ja siis vankiterveydenhuollon resursointihan on siis riittämätön tällä hetkellä. Eli kuitenkin meillä on ympäri Suomen vankiloita ja joissakin paikoissa voi olla hyvinkin pitkiä aikoja, ettei saada lääkäripalveluita siellä. Sitten psykologipalveluista on ainaki paikatellen ollu pulaa. Sitten tuli esille, että kuitenkin tarve ihan vaikka tämmösille psykiatrisen sairaanhoitajan vastaanotolle tai muulle tän tyyppiselle tuelle kuitenkin olis varmasti aika suuri siellä vankiloissa. Eli kyl ainakin meillä on tosi iso huoli myöskin siit vankiterveydenhuollon resurssista.

EEVA KOIVUNEN:

No, missä meillä menee hyvin?

KATI SUNIMENTO:

No, mun mielestä ollaan aika hyvin onnistuttu tässä, esimerkiks täs asteittaisessa vapauttamisessa. Eli Rikosseuraamuslaitoksen strategiahan lähtee siitä, että tavoite on, että kukaan ei vapautuis suoraan sieltä suljetusta vankilasta muovikassi kädessä kadulle. Toki valitettavasti sitäkin edelleen jonkun verran tapahtuu ja niinku Sanna sano, että kolmasosa edelleen valitettavasti vapautuu asunnottomana. Mut ollaan kuitenkin koko ajan päästy eteenpäin siin mallissa, että pyritään kohti sitä avoimempaa, eli suljetusta vankilasta siirtoa avovankilaan ja sit mieluiten vielä siihen valvottuun koevapauteen, jossa sitten aidosti oikeasti on mahdollisuus käyttää yhteiskunnan peruspalveluita. Kuitenkin edelleen on sillai kiinni, et siis vankila vastaa kuitenkin silloin vielä siitä valvonnasta. Et on turvallisesti mutta kuitenkin yhteiskunnan normaalipalveluitten piirissä täysin. Tai ainakin pitäisi olla.

Et kyl mun mielestä tässä ollaan onnistuttu ihan hyvin, et meil on päivittäin kuitenkin reilu 200 vankii, jotka esimerkiks on tässä valvotussa koevapaudessa. Eli asuvat kotonaan tai sitten jossain kuntoutusyksikössä ja käyvät töissä ja opiskelemassa tai kuntoutuksessa. Sillä on tosiaan todettu sitte tutkimuksissakin, että valvotun koevapauden kautta vapautuneet kiinnittyvät paremmin näihin yhteiskunnan palveluihin, järjestelmään, kuin sitten nämä, jotka vapautuvat suoraan sieltä suljetusta vankilasta. Että se on mun mielestä semmonen ehkä pohjoismainen hieno asia.

SANNA SUNIKKA:

Joo, täysin samaa mieltä, että koevapaus on myöskin meidän näkökulmasta erittäin hyvä ratkasu. Sillähän on myöskin todettu, että se vaikuttaa myöskin siihen uusintarikollisuuteen. Eli se on varmasti semmonen. Tai suunta on todella oikea, että

sitä kehitetään ja pyritään lisäämään jatkuvasti. Samaten, mistä tossa aikasemmin jo mainitsin, nää mahdollisimman avoimet seuraamukset tietysti on niitä oikein hyviä ratkaisuja. Niitä on hyvin aktiivisesti kehitetty tässä vuosien varrella.

Sit ehkä tässä ihan, oisko se jopa viimeisen vuoden aikana, kun on lisätty tätä lyhyiden tuomioiden suorittamismahdollisuutta päihdekuntoutuksessa. Niin se on ollu erinomaisen hyvä suunta tässä ihan viime aikoina, koska siellä päihdekuntoutuksessa kuitenkin pystytään alottaa se päihdekuntoutus, mitä ei ehkä sen lyhyen tuomion aikana siellä vankilassa pystyttäis alottaa ja ehkä sitten hoitaa myöskin siihen asumiseen liittyviä asioita ja muita. Eli pystytään ehkä kokonaisvaltaisemmin sitten paneutumaan siihen henkilön sosiaaliseen ja terveydelliseen tilanteeseen.

EEVA KOIVUNEN:

Täs on tullu jo näitäkin asioita monta, mutta kysytään kuitenkin. Millä tavalla vankeinhoitoa tulis Suomes kehittää? Mitkä on niitä semmosia teidän mielestä keskeisimpiä?

KATI SUNIMENTO:

Jotenki mä ite uskon vahvasti siihen, että kuitenkin se. Mun mielestä tärkein asia on se poikkihallinnollinen yhteistyö ja se laaja verkostoituminen sinne vankilan ulkopuolelle. Et vaikka sitä ollaan tässä tuotu esille näitä hyviäkin yhteistyökuvioita ja malleja, mutta edelleen mä näen, et se on tän kaiken ydin kyllä. Että sitä täytyy edelleen kehittää.

SANNA SUNIKKA:

Joo, tuohon on helppo yhtyä. Eli eri kunnat ja hyvinvointialueet ja järjestöt mukaan siihen yhteiseen toimintaan ja jalkautumista sinne vankiloihin. Mut et sen lisäksi mä haluaisin vielä täs nostaa esille tän digitalisoituvan yhteiskunnan. Eli vankienhan pitäis olla osa myöskin yhteiskuntaa. Tietysti monille saattaa tulla yllätyksenä, jotka ei tätä maailmaa tunne, että hehän ei voi käyttää älypuhelinta suljetussa vankilassa ja tietokoneita on hyvin rajoitetusti saatavilla ja niitten käyttö hyvin rajoitettua.

Eli meillä on hyviä esimerkkejä niinku Hämeenlinnan älyvankila, mitä on kehitetty tässä viime vuosina ja sielt saatu hyviä kokemuksia. Mutta et se kuinka me saadaan valtakunnallisesti tää sitten kaikkien saataville, niin siinä on vielä paljon tekemistä. Ja siis sehän koskettaa ihan näitä fyysisiä tietokoneitten määriä, yhteyksien määriä mutta sitten myöskin näitten taitojen kehittymistä, et kuinka tietokonetta käytetään, kuinka älypuhelinta käytetään, kuinka sähköinen asiointi toimii ja tän tyyppiset asiat. Eli se on tänä päivänä aika tärkeä osa meidän yhteiskunnassa kuitenkin, että tän tyyppiset taidot on hallussa.

Sitten toisaalta myöskin nää tietyt tämmöset ehkä erityisryhmät, eli heidän tunnistamisensa sit. Et nythän on kehitetty tätä esimerkikis naiserityistä työtettä sekä Rikosseuraamuslaitoksella että meillä että joillakin muillakin kolmannen sektorin toimijoilla. Mutta sitten meillä on varmasti tekemistä esimerkikis ihmiskaupan uhrien tai sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen asioitten kanssa. Eli niinku tossa aikasemmin oli jo vähän puhetta, että kun on kuitenkin kysymys aika heterogeenisestä ryhmästä, et miten sit pystytään tämmöiset asiat huomioimaan.

EEVA KOIVUNEN:

Kysytään loppuun vielä Tuovicastin perinteinen viimeinen kysymys. Jos teillä olisi niin sanotusti taikasauva ja voisitte tehdä yhden asian Suomen turvallisuuden parantamiseksi, niin mikä se olisi?

SANNA SUNIKKA:

Tää on paha kysymys.

KATI SUNIMENTO:

Tää on tosi paha. Kyl mä lähtisin sinne varhaislapsuuteen ja sinne vaikuttaviin tekijöihin ja riittävään tukeen jo siinä vaiheessa. Että tosiaan siin päiväkot-, kouluikässä, peruskouluikässä, että sais sen monipuolisesti sen, koko perhe siis sen tarvittavan tuen, jotta sitten meillä ois vähemmän vankiloissa asiakkaita. Et kyl se sieltä lähtee, että mikä on se ensisijainen itselläni toive, että mistä pitäis lähtee kehittämään asioita.

SANNA SUNIKKA:

Toi on ihan totta, koska monillahan nää tietyllä tavalla juontaa juurensa jo, saattaa juontaa jo lapsuudesta. Sitten tiedetään, että ylisukupolvisuus liittyy myöskin tähän kysymykseen. Et mitä enemmän pystytään tekemään ennaltaehkäiseviä, ennaltaestäviä toimia, niin sitä varhaisemmassa vaiheessa tietysti. Tai ihmiset ei joutuisi sinne vankilaan ylipäätään.

KATI SUNIMENTO:

Kyllä.

SANNA SUNIKKA:

Et totta kai se ois sitte se ehdottomasti paras ratkasu, et meidän järjestelmä toimisi niin hyvin, että pystyttäis ennaltaestää.

EEVA KOIVUNEN:

Kuten joku jossain meidän aikaisemmas Tuovicast-jaksossa sanoi, niin harvoin kukaan 25-vuotiaana keskii liittyä jengiin ja lähteä tekemään rikoksia. Et kyllä se varhaisemmasta lähtee. Varmasti näin.

Kiitos Kriminaalihuollon tukisäätiön toimitusjohtaja Sanna Sunikka ja Rikosseuraamuslaitoksen erityisasiantuntija Kati Sunimento mielenkiintosesta haastattelusta tai keskustelusta. Oikein aurinkoista kesän odotusta teille.

KATI SUNIMENTO:

Kiitos samoin.

SANNA SUNIKKA:

(-) [0:36:30] ja samoin.

[musiikkia]

EEVA KOIVUNEN:

Tuovicastin seuraava jakso on meidän erikoisjakso. Eli kyseessä on Tuovicastin ensimmäinen livelähetys, joka on alun perin nauhotettu tuolla meidän valtakunnallisessa turvallisuustapahtumassa Porvoon taidetehtaan Avanti-salin lavalla ja striimattu myöskin YouTubeen livenä. Jaksossa keskustellaan turvallisuuden ajankohtaisista ilmiöistä, eli muun muassa Ukrainan kriisin vaikutuksista meidän sisäiseen turvallisuuteen ja siitä, onko turvallisuus nyt jollain tavalla vedenjakajalla. Vieraana meillä on sisäministeri Krista Mikkonen, sisäministeriön kansliapäällikkö Kirsi Pimiä ja Porvoon kaupunginjohtaja Jukka-Pekka Ujula.

[musiikkia]

PUHUJA 1:

Sisäisen turvallisuuden taajuudella. Tuovicast.

[musiikkia]